

Mitu kevadet tuleb?

■ Kui lugeja värske Maalehe kätte võttis, oli kevad juba alanud. Kuid missugune neist? Kui palju on üldse kevadeid?

Kõlab nagu hea mälumängu küsimus. Ilukirjandusest võib lugeda: "Kevad helises tema rinnus pidevalt" või midagi sellesarnast.

Veelgi poeetilisemalt väljendudes: "Talv lõpeb siis / kui algab märts / ja rahvas kõnnib / plärts ja plärts!" (Hando Runnel).

Kord kolm päeva, kord kolm kuud

Teaduslikumalt teemale lähenedes peaksime alustama astronoomilisest kevadest. See algab põhjapoolkeral 21. märtsi paiku. Teisel pool maakera, kus inimesed on sunnitud pea alaspidi käima, algab tol päeval hoopis sügis.

Tänavu startis kevad 20. märtsil kell 14.33 siinse kella järgi.

Kevadine ja sügisene pööripäev on väga põnevad päevad: päike tõuseb täpselt idas ja loojub täpselt läänes. Noil päevil on öö ja päev ühepikkused. Edasi hakkab kevadel päev juba pikenema, kuni jõuab kätte suvine pööripäev. (Tegelikult on nn refraktsiooninähtuse tõttu meil too päev 7 minuti võrra pikem kui ekvaatoril.)

Teine kevad, meteoroloogiline, on kolm kuud pikk – märts, aprill ja mai. Nii on hea keskmisi näitajaid arvutada ning võrrelda neid teiste maade omadega.

Meie kliimas on märts küll rohkem talvise moega – nagu tänavugi. Teisalt on talle iseloomulikud kevadised nähtused: säravam päike ning lume sulamine.

Edasi võiks eritleda klimatoloogilist kevadtalve ehk eelkevadet. Siis domineerivad sulailmad. See aasta aeg algab klimatoloog Jaak Jaaguse andmeil Eestis keskmiselt 2. märtsil ning kestab 33 päeva.

Rahvale tuttavam on varakevade mõiste. See algab pärast lumikatte lõplikku kadumist.

Maapind sulab ja soojeneb. Tänavu algas Tartumaal varakevad 28. märtsi paiku, keskmiselt algab 4. aprillil.

Kevad (kitsamas mõttes), see päriskevad, saabub koos taimede vegetatsiooniperioodi algusega. Selleks loetakse kuupäeva, kui ööpäeva keskmine õhutemperatuur tõuseb püsivalt üle +5°.

Kui vahepeal külmaks ei keera, võiks tänavu kevadet 4. aprillist alanuks lugeda!

Keskeltläbi saabub too oodatud aeg hoopis hiljem, nii 24. aprilli paiku. Varaseim kevad on alanud 31. märtsil 1948 Viljandis, hiliseim 18. mail 1965 Lääne-Eestis.

Kevad lõpeb ja suvi algab, kui ööpäeva keskmine püsivalt ületab +12°. 1993. a jõudis kevad kesta vaid kolm päeva, kui järsku saabus suvesoojus! Samas vindus ta 1974. a üle kolme kuu.

Maalehe ilmatargad ennustasid, et kevad tuleb tänavu pikkamisi.

Milline kevad tuleb?

Mitu lugejat on huvitunud, kas on seost talve ja kevade vahel. Klimatoloog Gea Tehver on uurinud seost 60 aasta talve ja kevadkuude ilmastiku vahel (Eesti Loodus nr 2, 2000).

Mis ilmnes? Soojadele talvedele järgnes varajane kevad. Pehmete talvede jätkuks on enamasti varane, kord kuiv, kord sajune kevad.

Kui keskmisele talvele (nagu äsja oli) järgneb varane või keskmine kevad, on see tõenäoliselt kuiv, kui aga kevad hilineb, on ülekaalus sajused ilmad.

Seega võiks tänavune kevad kulgeda pigem kuivapoolsena kui vihmasena.

Kui vaadata kevadeid sademete seisukohalt, siis on kõik

viimase poolsajandi väga külmad kevaded (1952, 1956, 1958, 1987, 1997 jne) olnud, Tartumaal vähemalt, vihmased.

Samas võib leida väga sooja kevadete seas nii põuaseid (1989, 2002, 1975) kui vihmasid (2000, 1990, 1993) aegu.

Ilmaennustamisel tuleks kindlasti arvestada ka kohalike tingimusi, mikrokliimat.

Üks näide. 11. aprilli hilisõhtul esines Tartus äikest. Nüüd ennustus.

Kui enne jüripäeva (23. aprilli) müristab, on külm kevade (Tori inimeste tähelepanek). Kui enne jüripäeva müristab, tuleb soe kevad (Iisaku).

Kui enne jüripäeva müristab ja vikerkaar paistab, on oodata külma suve, kinnitab Kuusalu kandi rahvatarkus.

Vedas – 11. aprillil oli äikese ajal juba peaaegu öö!

AIN KALLIS